

İNGİLİS DİLİ DƏRSLƏRİNDƏ İCTİMAİ-SİYASİ LEKSİKANIN TƏDRİSİNDƏ YARANAN ÇƏTİNLİKLƏR VƏ ONLARIN HƏLLİ YOLLARI

Dil universitetlərinin aşağı kurslarında ingilis dili dərslərində ictimai-siyasi leksikanın tədrisi zamanı müxtəlif problemlər qarşıya çıxır. Buna görə də ictimai-siyasi leksikanın tədrisi zamanı müəllimdən adekvat həll tələb edən situasiyalar yaranır. Bu situasiyalara müvafiq linqvistik, praqmatik, kulturoloji, semiotik, ekstralingvistik problemlər, mətnin anlaşılması ilə bağlı problemlər fərqli təzahürləri, reallaşmaları və nəticələri olan çoxşaxəli, çox problemlili bir prosesdir.

Dil ünsiyyət vasitəsidir. Aşağı kurslarda ictimai-siyasi lüğətin tədrisinin məqsədi tələbələrə, ilk növbədə, yaradıcı bir şəkildə ünsiyyət ehtiyaclarını ödəmək üçün linqvistik vasitə olub, müxtəlif situasiyalarda ünsiyyət aktlarını, istifadə bacarığını mənimsəməyi öyrənməyə kömək etməkdir. İctimai - siyasi leksikanın mənimsənilməsi yalnız tələbənin leksik bazasının həcmi artırmaq üçün deyil, həm də qrammatik təhlilə gətirib çıxaran və hər tərəfli bilik və bacarığa yiyələnən leksik səriştəlilik formalşdırmaqdır.

İctimai-siyasi leksika, ilk növbədə, müxtəlif situasiyalarda tezliyi, faydalılığı və mövcudluğu üçün seçilməli və kontekstdə başa düşülməlidir. Nəhayət, müvafiq sözlərin səmərəli tədrisi üçün uyğun semantizasiya və eyni zamanda həmin sözlərin mənimsənilməsini asanlaşdıran müxtəlif fəaliyyət növləri reallaşdırılmalıdır.

Lüğətin və xüsusilə də, ictimai-siyasi lüğətin necə tədris olunması sualı tədqiqatçıların, didaktiklərin və müəllimlərin daima düşündüyü əsas sualdır. Həqiqətən, bir dilin qrammatik və fonetik sistemlərinin mənimsənilməsi nəzəri cəhətdən müəyyən bir müddətlə məhdudlaşa bilər, söz ehtiyatının zənginləşdirilməsi isə daima həyata keçirilir. Qloballaşma dövründə ictimai-siyasi vəziyyətin sürətli dəyişməsi, ictimai-siyasi leksikanın da sürətlə mənimsənilməsini önə çəkir. Artıq bu gündəlik işdir. Bunun üçün tələbədən çox şey tələb olunur, çünki söz ehtiyatı, dil kimi həmişə inkişaf edir. Bu, yalnız xaricilər üçün deyil, həm də yerli sakinlər üçün böyük bir çətinlik yaradır. Bir dili yaxşı mənimsəmək üçün öyrənmələrin lazımı söz ehtiyatını vaxtında mənimsəməsi mütləqdir. İnstitusional bir çərçivədə, öyrənmənin yalnız hərtərəfli anlamaq və başa düşülmə imkanı ilə maraqlandığı olduqca faydalı bir öyrənmənin xaricində, ünsiyyət fəaliyyətinə əlavə olaraq sistemli bir söz tədrisi tələb olunur. Bu sosial qarşılıqlı təsirlərin idrakın inkişafına yönəlmiş sistemli bir tədrisdür. Buna görə də tədrisin optimal rolu, öyrənmənin biliklə (sözlər və onların işlənməsi ilə) əlaqələndirilməli olan bacarıqların əldə edilməsinə kömək etməkdən ibarətdir. Bu səbəbdən linqvistik, sosiolingvistik və strateji bacarıqlar müəyyən ölçü çərçivəsində həqiqi ehtiyaclarla və motivasiyaedici hədəflərə uyğun olaraq leksik biliklərin qazanılması və dərinləşməsinə təşviq edir.

Kommunikativ yanaşmaya görə bir dilin əsas funksiyası ünsiyyət qurmaqdır. Buna görə də öyrənmələrə lüğət tədrisində resipientlər və ya natiqlər üçün vacib olanın ya dinləyicilər, ya da oxucularla ünsiyyət qurmaq üçün sözü yaxşı istifadə edib seçmək olduğunu başa düşməyi öyrətmək lazımdır. Tələbə bu hər iki funksiyayı necə yerinə yetirəcəyini bilməlidir. Bu yanaşmada sözlər ünsiyyət üçün istifadə olunan bir cümlə və ya bir neçə cümlə ilə təqdim olunur. Sonra lüğət tədrisi tələbələrə ilk növbədə, hədəf dildə ünsiyyət ehtiyaclarını ödəmək üçün ünsiyyət aktlarından, vasitələrdən yaradıcılıqla istifadə etmək bacarıqlarını dərk etməyi öyrətmək deməkdir. Tələbə lazımı ictimai-siyasi leksikanı mənimsədikdə, müxtəlif çətin situasiyalarda vəziyyətdən çıxıb bilər.

Qeyd etmək lazımdır ki, lüğət həmişə qrammatika ilə qarşılıqlı əlaqədədir. Həqiqətən, söz, əsasən substantiv və fel, sintaksisin təşkil olunduğu özəyi təşkil edir. Söhbətin semantik uyğunluğu həm də leksik birliyə əsaslanır. Lüğətin tədrisi qrammatika ilə sıx bağlıdır, çünki qrammatik qaydanın qanunauyğunluğu yalnız çox sayda leksik vahidin dəyişdirilməsi ilə təsdiqlənə bilər. Söz sintaktik quruluşda nəzərdən keçirildiyi üçün və əksinə, lüğətdəki qanunauyğunluqlar yalnız onu yerləşdirə bilən sintaktik quruluşları dəyişdirərək təsdiq edilə bilər. Doğrudan da, lüğətin tədrisi yalnız öyrənmənin leksik bazasının həcmi artırılmasından ibarət deyil, həm də qrammatik təhlilə səbəb olan və leksik səriştənin bütün tərəflərini əhatə edən biliklərin dərinliyindən ibarətdir. Digər tərəfdən, lüğət, cümlə səviyyəsində və danışıq səviyyəsində hər zaman qrammatik qanunauyğunluqlara əsaslanır.

Aşağı kurslarda ingilis dili dərslərində ictimai-siyasi leksikanı tədris edərkən nəzərdə tutulan söz ehtiyatını məqsədmüvafiq səviyyədə müəyyənləşdirmək lazımdır. Aşağı kurslar üçün pedaqoji yanaşmanın məqsədi müəyyən seçilmiş məzmunu əhatə etmək deyil, əksinə öyrənmələrə hər hansı bir yazılı sənədin mənasını müəyyən dərəcədə başa düşməyə imkan verən strategiyalar təqdim etmək, özünə inam və müvəffəqiyyət və sözlüyün mənimsənilməsi taktikləri və söz ehtiyatının kontekstdə necə işləməsi barədə məlumatlarını inkişaf etdirməkdir.

Yuxarı kurslar üçün isə, pedaqoji yanaşmanın məqsədi, öyrənmənin özünü şifahi və yazılı şəkildə ifadə etməsinə imkan vermək üçün onu maraqlandıran dil materialından analitik bacarıqlarını inkişaf etdirməyə, əvvəlki biliklərini genişləndirməyə və inkişaf etdirməyə kömək etmək, müxtəlif dil mübadiləsi situasiyalarına uyğun müxtəlif söz ehtiyatı ilə və müstəqil və davamlı olaraq reallaşdırma biləcəyi öyrənmə strategiyalarını müəyyənləşdirməkdir.

Bizim araşdırmamızın məqsədi aşağı kurslarda ictimai-siyasi leksikanın tədrisi olduğundan biz bununla bağlı mülahizələrimizi bölüşəcəyik. Hər dərstdən əvvəl təbii ki, mənimsəniləcək söz ehtiyatını müəyyənləşdirmək lazımdır. Bu xüsusda leksik vahidləri, elementləri seçmək vacibdir, bunlardan biri aktiv istifadə (anlama və ifadə), ikincisi, leksik vahidləri,

⁸⁷ ADU. aynumemmedova88@bk.ru

elementləri sadəcə olaraq tanınma (yalnız anlama). Hədəf lüğət və hədəf auditoriya üçün vacib olan sözləri təqdim etmək lazımdır"[1].

Ümumiyyətlə söz ehtiyatına ünsiyyət üçün əsas sözlər, müəyyən bir sahəyə aid sözlər daxildir və eyni zamanda, təhsil prosesinin başlanğıc nöqtəsini təşkil edən orijinal sənədlərə aid lüğət də nəzərdə tutulmalıdır.

Hər zaman öyrənərkən dil praktik və funksional cəhətdən idarə olunmalıdır. "Leksik vahidlər, əsasən gündəlik situasiyalarda tezliyi, faydalılığı və işlənməsinə görə seçilir. Sözlərin mənimsənilməsi kontekstə müvafiq olmalıdır. Tələbə sözləri əzbərləməklə öyrənmir, onu kontekstdə sözləri əlaqələndirməklə mənimsəyir. Kontekst kifayət qədər aydınsa, dərstdə sözün öyrədilməsinə ehtiyac yoxdur. Seçilən leksik məzmun, orijinal situasiyada ünsiyyət üçün faydalı sözlərdən ibarət olacaqdır. Bundan əlavə, mütləq öyrədiləcək söz ehtiyatını əvvəlcədən təyin etmək, bununla yanaşı, öyrənənə müstəqil olaraq genişləndirmə azadlığı da verməliyəkdir". (Giasson, J. (1990).

Tələbənin dil dərində rastlaşacağı orijinal situasiyanı nəzərə alaraq müəllim məlumat mübadiləsi üçün lazım olan söz ehtiyatını dərində əvvəlcədən təqdim etməlidir. Həm də nitq aktları ilə birləşməsinə təmin etmək üçün zəruri olan sözlərin minimum siyahısını daxil etmək lazımdır. Təbii ki ictimai-siyasi sözlər də çətin sözlər və asan sözlər olaraq mövcuddur. Çətin hesab edilən sözlər mənimsənilməyə ən uyğun olan texnikaya görə təqdim olunmalıdır, məsələn onları digər çətin sözlərlə işlətmək məqsədəmüvafiq deyil.

Aşağı kurslar üçün seçilmiş sözlər çox çətin olmamalıdır. Seçilmiş sözlər, aydın şəkildə müşahidə oluna bilən bir xronologiya, mədəni klişələr tərəfindən motivasiya olunan leksik vahidlərin ardıcılığına aid olan sözlərdir. Tədris prosesi tələbçiyə uyğun olduğundan leksik məzmun seçimi tələbçilərin ehtiyacları və nail olmaq istədikləri məqsədlər nəzərə alınmadan edilə bilməz. Əvvəlcə tələbçilərin maraqları və ehtiyaclarına cavab verən lüğətin tədrisi nəzərdə tutulmalıdır, daha sonra genişləndirmədən söhbət gedə bilər.

"Tədrisə başlayanda müəllimin seçimi, ünsiyyət situasiyalarına və ya xüsusi peşə məqsədinə görə əvvəlcədən təyin olunan dil ehtiyaclarının təhlili nəticəsində baş verir. Və təbii ki, sözlər həm də, öyrənənlərin maraqlarına və gələcək peşə ehtiyaclarına uyğun olaraq seçilir. Daha spesifik bir lüğət bəzən spesifik xarakterli şifahi və yazılı sənədlərdə - iqtisadi, elmi, texniki, siyasi, mədəni və s. sahələrdə nəzərdə tutulur. Leksik zənginləşdirmə əvvəlcə tematik sahələrə istinadla edilir. Adı lüğət yeni kontekstlərdə yenidən aktivləşdirilir, daha çox zənginləşir. Anlama və ifadə etməni təkmilləşdirmək və daha orijinal, daha nüanslı və daha təsirli ünsiyyət əldə etmək üçün leksik baza tədricən artırılacaqdır" [1].

Bütün hallarda, seçilmiş söz ehtiyatı, müxtəlif maraqlı mərkəzlərinin hamısını əhatə etməyə çalışan ehtiyatları təşkil etməməli, əksinə təqdim olunan ünsiyyət situasiyalarında həqiqətən fəaliyyət göstərən söz ehtiyatları ilə məhdudlaşmalıdır.

İctimai-siyasi leksika ilə bağlı dəqiq say vermək çətinidir. Ancaq aşağı kurslarda hər dər üçün on beş yeni sözdən çox olmamaq əlabatən görünür. Say təkcə tələbçilərin səviyyəsindən deyil, həm də sözlərin növündən asılıdır. Sözlər tələbçinin bildiyi bir kontekstdə təqdim olunmalıdır. Nəzərə alsaq ki, bütün tələbçilər eyni qavrama qabiliyyətinə malik deyillər, tələbçinin içindəki öyrənmənin əsas strategiyalarından birini təşkil edən fərziyyə qabiliyyətini inkişaf etdirmək üçün oxuyaraq sözün mənasını təxmin etməsi vacibdir. Məlumat vizual, eşitmə və kinestetik parametrlər üzrə sistemativ olaraq zənginləşdirilir və çoxsensorlu məlumat alma özlüyündə güclü bir öyrənmə vasitəsidir. Lüğətin təqdimatı şifahi, yazılı formada, semantizasiya-mənanın açılması yolu ilə və daha asan mənimsəmək üçün İKT vasitələrindən istifadə etmək arzuolunandır. Bir-biri ilə sıx şəkildə əlaqəli və 'şemalar' şəklində qurulduğundan lüğətin sistemativ və "mütəşəkkil" şəkildə təqdim edilməsi müsbət nəticə verir. Bundan əlavə, söz ehtiyatının formalaşması sözlərin ümumi xüsusiyyətlərinə əsaslanır və həmişə əvvəllər öyrənilən sözlərə istinad edilir. Daha sonra sözləri şəbəkə ilə təqdim etmək üstünlük təşkil edir. Əslində ümumi xüsusiyyətləri olan sözləri bir yerə toplamaq, tələbçinin yeni sözü əvvəlcədən məlum olan sözlərlə əlaqələndirməsinə və mənimsəməyə kömək edir. Sözləri qruplaşdırmağın müxtəlif yolları var.

Bunlardan bir neçəsi:

“mövzu ilə bağlı sözlər (semantic field / theme)

bir fəaliyyətlə bağlı sözlər (for example, write an essay);

leksik seçmələr (presidential election, poetry, painting etc.);

oxşar mənalı sözlər (beautiful, handsome, etc.);

cütlüklər təşkil edən sözlər (before / after; front / back, etc.);

eyni söz ailəsinə mənsub sözlər (capable / incompetent);

qrammatik cəhətdən oxşar sözlər (noun, adjective, verb, etc.);

anlayış kimi yaxın olan sözlər (jump at them / get attention).

Yeni sözlərin mənasının təqdimatına gəldikdə, bəziləri aşağıdakı kimi tez-tez istifadə olunan bir çox texnika təklif edilmişdir:

1) qısa bir tərif (as given in a dictionary, for example, a dog is an animal ...).

2) ətraflı təsvir (appearance, qualities, etc.)

3) obyektlərdən istifadə (for specific names).

4) şəkil çəkmə. Obyektlər lövhədə və ya kartlarda çəkilə bilər. Daha mücərrəd adları semantlaşdırmağın faydalı bir yoludur: village, city, forest, ... Qeyd etmək lazımdır ki, kartlar yenidən istifadə oluna biləcəyi üçün daha praktikdir.

5) illüstrasiyalar, şəkillər, fotoşəkillər və s. istifadə. Mədəniyyət, sivilizasiya və xarici xüsusiyyətlərə aid söz tədrisi üçün xüsusilə vacibdir: snow, TGV, subway, cable car, Christmas tree ... Anlamı asanlaşdırmaq və möhkəmləndirmək üçün söz ehtiyatını mümkün qədər bir neçə metodla izah etmək arzu olunandır.

6) Sinonimlərlə: wife, spouse. Bu texnika, öyrəninin sözü ana dilində başa düşdüyü bir anlayışla əlaqələndirməsinə və yalnız birinin əvəzinə iki söz, üç söz və ya daha çox söz öyrənməsinə imkan verir.

7) Antonimlərə görə: short / long, beautiful / bad, big / small, urban / rural,... Bu texnika öyrəninin sözü ana dilində anladığı bir anlayışla əlaqələndirməsinə və yalnız birinin əvəzinə iki söz öyrənməsinə imkan verir.

8) Ana dillərindəki bir kəlməyə bənzədiklərini təxmin etmələrinə kömək etmək üçün illüstrasiyalardan istifadə etmək.

9) Müəllim sözü kəlamı təqlid edir, tələbələr üçün mimika, jestlə həyata keçirir. Bu, auditoriyanı canlandırır və xüsusən sifətlərin semantizasiyasına kömək edir (sad / angry,...), feillər (jump, run, cry,...)

10) Öyrəniləcək sözlərin siyahısını vermək əvəzinə iki dil kodunda eyni məzmunu görə lüğət hazırlamaq. Kontekst məlum olduqda, müəllim tələbədən danışmasını, fikir bildirməsini, nə düşündüyünü, nə xəyal etdiyini, kimsə bu situasiyaya düşərsə, nə edəcəyini və ya söyləyəcəyini soruşa bilər. Bu, öyrəniyi düzgün semantik şəkildə düşünməyə hazırlayır və mənimsəmə və yadda saxlamaq üçün yaxşı vasitə olub yeni söz ehtiyatına ehtiyac yaradır.

11) Digər texnikaların işləmədiyi hallarda təcürmə etmək". (Nguyen, Q.T. (2001)

Tələbələrin şifahi nitqləri müəyyən bir səviyyəyə çatdıqdan sonra inkişaf etmələrində ləngimə hiss olunur. Bunun üçün hər bir müəllimin lüğət tədrisindən əvvəl özlərinə asanlıqla verə biləcəyi suallar aşağıdakılardır:

1. Bir il tədrisin sonunda ictimai-siyasi leksika ilə bağlı tələbə neçə söz bilməlidir?

2. Öyrənməyə başlayarkən hansı sözlərdən, tematikadan başlamaq daha yaxşıdır?

3. Öyrənməyə başlayarkən, digərlərindən daha faydalı hesab etdiyiniz bəzi sözlər varmı?

4. Yeni sözləri öyrənməyin ən yaxşı yolları hansılardır?

5. İstifadə olunan lüğət bəzi tələbələr üçün yaxşı lüğət kimi görünə bilər, bütün tələbələr üçün "yaxşı" sayılan lüğət hansidir?

6. Danışmaq dilində rast gəlinən sözlər varmı? Onları necə müəyyənləşdirə bilərsiniz?

Sosial reallıqlar öyrəninin bir neçə sosial qrupla teması xarici dilin mənimsənilməsinə çox təsir göstərir. Ailə qrupu, icma, iş yeri, universitet qrupu, etnik qrup, dini qrup, hobbilər, şəxssiz əlaqə radio, televiziya və kino və ya mövzu ətrafında inkişaf edən sosial gerçəklər buna misaldır [3]

Ən vacib amillərdən biri vaxtdır; öyrənməyə nə qədər çox vaxt ayrılırsa, nəticələr o qədər yaxşı olar. Tələb olunan saatların sayı, dilin spesifik xüsusiyyətlərinə, fərdi xüsusiyyətlərinə və öyrənmə məqsədlərinə görə dəyişir.

Dialektlərdən, sosiolektlərdən və ya dil qeydlərindən ibarət olan homojen sistem müxtəlif kanallardan ötürülür (şifahi və ya yazılı) və bir çox dəyərlər qazanır: iqtisadi, inzibati, siyasi, hərbi, tarixi və ya mədəni.

Xarici dil öyrənmək eyni dil gerçəkliklərinə əsaslanan və eyni sosial amillərin təsiri altında olmasına baxmayaraq, hər bir tələbə öz psixoloji xüsusiyyətlərinə, öyrənmə qabiliyyətinə və tezliyinə görə fərqlidir.

Psixolinqvistlər yaşın xarici dil öyrənmə prosesindəki rolu barədə razılığa gələrkən, xarici dili ən yaxşı mənimsəməyin uşaqlıq dövründə olduğunu düşünürlər.)

Müasir sosiolingvistik nəzəriyyələri göstərir ki, xarici dilin mükəmməl mənimsənilməsi yetkinlik yaşına çatdıqdan sonra, yetkin yaşda olduqda da, yaxşı motivasiyalı və uyğun vaxt və metodlara sahib olduqları təqdirdə olduqca mümkündür. Əsasən əhəmiyyət kəsb edən şey, öyrəninin motivasiyasıdır. Təcürbə göstərir ki, öyrənmək istəyi və niyyəti müvəffəqiyyətin təminatıdır, öyrənmə fəaliyyətinin orta nöqtəsidir. Öyrənmənin məqsədlərindən xəbərdar olan və onları ardıcılıqla, qətiyyətlə və yüksək enerji ilə davam etdirənlərin uğur qazanma şansı yüksəkdir. İfadə zənginliyi və anlaşma bacarığı sayəsində ana dilində danışanlarla eyni və ya hətta üstün bir xarici dil bilik səviyyəsinə nail olmaq olar. Bundan əlavə, yaxşı bir yaddaş öyrənməyə kömək edə bilər, çünki insan bir dili nə qədər çox mənimsəsə, onu mükəmməlləşdirmək və istifadə etmək o qədər asan olar. Materialın yaxşı təqdimatı və təkrar, uzun müddətdir yaddaşı yaxşılaşdırmaq və öyrənməyi yaxşılaşdırmaq üçün ən vacib amil hesab olunur.

D.A Wilkins'e görə, "anlaşıqlı və adekvat bir şəkildə ünsiyyət qurmaq üçün həm qrammatikani, həm də lüğəti bilmək lazımdır". Söyləmək istədiklərinizi ifadə etmək üçün lazımi söz ehtiyatınız yoxdursa, qrammatik cəhətdən düzgün cümlələrin heç bir praktiki dəyəri yoxdur. Sözlər çatışmırsa, heç nə deyə bilmərik". Sözlüyə veriləcək prioritet tamamilə kommunikativ bir dövr olan 1989-cu ildə də təsdiqləndi. Hal-hazırda Çərçivə sənədində, leksik sərəştədən aşağıdakılardan ibarət olan bir dilin lüğətini bilmək və istifadə etmək bacarığı olaraq bəhs olunur:

1. leksik elementlər;

2. qrammatik elementlər;

3. bunlardan istifadə etmək bacarığı.

Leksikonu öyrənmək üçün xüsusi tədris təcürbələri və onların inkişafı barədə düşünmək tələb olunur. Bu baxımdan, J. Courtyllon'un yanaşmasından bəhs edə bilərik. Onun fikrinə, xarici dildə leksikanın mənimsənilməsi üç mərhələdə həyata keçirilir:

1. Təbii leksik mənimsəmə. Bu, tələbələrin öz biliklərinə əsaslanan və müəllimin rəhbərliyi altında və ya lüğətin köməyi olmadan kiçik qruplarda həyata keçirdiyi şəxsi iştirakı ilə praktik tapşırıqlar ilə həvəsləndirilir.

2. Məna ekvivalentləri vermək qabiliyyətinin əldə edilməsi. Bu mərhələ yalnız öyrənənlərin ünsiyyət qurma bacarığına sahib olduqda başlaya bilər.

3. Leksikondakı terminləri müqayisə etmək üçün onları uzlaşdırmaq bacarığına yiyələnmək. Bu mərhələ, xüsusilə leksik bacarıqlarını təkmilləşdirməkdə maraqlı olan məhdud sayda tələbə ilə əlaqədardır, öyrənənlərin böyük bir hissəsi bunu inkişaf etdirməyə ehtiyac duymur. Bu tələbələr üçün müəllimin müdaxiləsi vacib görünür [2].

Müəllim dərstdə ictimai-siyasi leksikanın səmərəli tədrisi üçün mövzuya müvafiq videofilm, videoreportaj, videoconferans, intervü və s. materiallar göstərərək üzərində iş apara bilər.

Aşağı kurslarda ixtisas dilində ictimai-siyasi leksikanın tədrisi məqsədilə aparılan iş systemsiz, pərakəndə şəkildə aparılmamalı, məqsədyönlü, sistemli, planlaşdırılmış şəkildə həyata keçirilməlidir. İctimai-siyasi leksikanın kontekst daxilində mənimsənilməsi dil fakültələrində təhsil alan tələbələrdə ictimai-siyasi xarakterli, kütləvi-informasiya materialları adekvat şəkildə qavramaq, müstəqil şəkildə təhlil və şərh etmək qabiliyyətinin formalaşdırılmasını və inkişaf etdirilməsini təmin edən əsas şərtlərdəndir. İngilis dilinin professional məqsədlərlə tədris edildiyi dil fakültələrində tələbələrə leksik vərdişlərin aşılması, o cümlədən ictimai-siyasi leksikanın mənimsənilməsi kommunikativ kompetensiyanın formalaşdırılması prosesinə inteqrasiya edilməli və məhz kommunikativ kompetensiyanın inkişaf etdirilməsi kontekstində həyata keçirilməlidir.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat

1. Boucher A.M. - Méthodologie de l'enseignement et de l'apprentissage des langues secondes. -Université de Montréal.- 1992.
2. Courtilon J.- Lexique et apprentissage de la langue. - EDICEF.-Paris : 1989.
3. Mackey. W.F. – Principes de didactique analytique. - Didier.- Paris : 1972
4. Shumin, K. 1997. Factors to consider. Developing adult EFL students' speaking ability. English Teaching Forum, 35, 3.
5. Гусейнзаде Г.Д. Обучение речевой коммуникации на иностранном языке. Баку, Мугарджим, 314 с.

Açar sözlər: *situasiya, ictimai-siyasi leksika, ünsiyyət aktları, kommunikativ kompetensiya*

Key words: *situation, socio-political vocabulary, acts of communication, communicative competence*

Ключевые слова: *ситуация, социально-политическая лексика, коммуникативные действия, коммуникативная компетентность*

Difficulties in teaching socio-political vocabulary in English lessons and their solutions

Summary

The article examines the difficulties encountered in the teaching of socio-political vocabulary in English lessons and their solutions, the most important factors for effective teaching, the most proposed techniques, the issues of grouping and teaching words from different aspects. It is emphasized that the acquisition of socio-political vocabulary in the lower courses is integrated into the process of formation of communicative competence and is carried out in the context of the development of communicative competence.

Трудности в преподавании социально-политической лексики на уроках английского языка и пути их решения

Резюме

В статье исследуются трудности, возникающие при обучении социально-политической лексике на уроках английского языка, и способы их решения, наиболее важные факторы эффективного обучения, наиболее предлагаемые методики, вопросы группировки и обучения словам с разных сторон. Подчеркивается, что усвоение социально-политической лексики на начальных курсах интегрировано в процесс формирования коммуникативной компетенции и осуществляется в контексте развития коммуникативной компетенции.

Rərci: *dos.E.Vəliyeva*